

Okul öncesi dönem çocuklarının okula uyum sürecine ilişkin anaokulu öğretmenlerinin ve annelerinin görüşleri

The views of preschool teachers and mothers regarding the school adaptation process of children

Pınar Bağçeli Kahraman¹

Makale Geçmişi

Geliş :09 Ekim 2017

Düzeltilme :01 Kasım 2017

Kabul :06 Kasım.2017

Çevrimiçi :15 Kasım.2017

Makale Türü

Özgün Makale

Öz: Bu çalışmada anaokullarında görev yapan öğretmenlerin ve bu kurumlarda öğrenim görmekte olan çocukların annelerinin, çocuklarının okula uyum süreçleri ile ilgili görüşlerini değerlendirmek amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini, Bursa ilinde dört resmi anaokulundan görev yapmakta olan 39 öğretmen ve bu anaokullarında öğrenim görmekte olan 142 çocuğun annesinden oluşturmaktadır. Çocukların öğretmenlerinin ve annelerinin okula uyum sürecine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından ilgili literatür taranarak iki anket formu hazırlanmıştır. Araştırma sonucunda annelerin çocuklarını okula anne-baba beraber bıraktıkları, çocuklarını özellikle ilk hafta bekledikleri belirlenmiştir. Öğretmenler üç yaş grubu çocukların, alt sosyo-ekonomik düzeyden gelen çocukların ve ilk çocukların daha fazla uyum sorunu yaşadıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenler okula uyum sürecinde en çok tercih ettikleri etkinliklerin öncelikle oyun etkinlikleri olduğunu da ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi, okula uyum, öğretmen, anne

Article History

Received :09 October 2017

Revised :01 November 2017

Accepted :06 November 2017

Online :15 November 2017

Article Type

Original Article

Abstract: It was aimed that evaluating the views of teachers who work in preschools and the mothers of the children that attend to these institutions on school adaptation process in this study. The sample of the research consists of 39 teachers who work in four official preschools in the city of Bursa and the mothers of 142 children that attend these preschools. Two questionnaires were applied to the teachers and the mothers within the scope of the research about the school adaptation process. As a result of the research it is found that both parents left their children to school together and they waited for their children especially in the first week. Teachers stated that the families' firstborn children, children at the age of three, male and the ones who come from low socio-economic status had more problems in the school adaptation process. Also teachers stated that their most preferred activities were games, group plays and drama studies.

Keywords: Preschool education, school adaptation, teacher, mother

DOI: [10.24130/eccd-jecs.196720182144](https://doi.org/10.24130/eccd-jecs.196720182144)

¹ Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitimi Anabilimdalı, pinarbag@uludag.edu.tr

SUMMARY

Introduction

School adaptation is the sophisticated and multiple effect process that expresses educational adaptation at the highest level between the student and the necessities of the learning environment and multiple characteristics of the student. The adaptation process to preschool education is a period which should be overcome easily with parental support. School adaptation may affect the intramural and extramural experiences of the child in the following years. Failing to adapt to the preschool education institution may affect the child's school adaptation negatively in the following years. Therefore it is required to evaluate the process of starting the preschool and determine the studies that can be done to overcome this period easily. This research is considered significant in terms of testing the effectiveness of the adaptation studies handed down to schools, making up the deficiencies and increasing the productivity of the programs. The aim of this study is to evaluate the views of teachers who work in preschools and the mothers of the children that attend to these institutions on school adaptation process.

Method

The research is designed in general scanning model in order to determine the views of preschool teachers and parents, whose children attend to preschool education institutions, on school adaptation process.

The sample of the research consists of 39 teachers who work in four official preschools in the city of Bursa and the mothers of 142 children that attend these preschools.

Two questionnaires were applied to the teachers and the mothers within the scope of the research about the school adaptation process. In the Teacher Questionnaire of the School Adaptation Process of the Preschool Children the teachers were addressed six open ended questions regarding the evaluations and the problems they had in school adaptation process. Four open ended questions took place in Mother Questionnaire of the School Adaptation Process of the Preschool Children, that will help mothers, whose children started preschool education, evaluate the school adaptation process.

The data obtained within the scope of the research were represented in percentage and frequency after digitizing. In addition in order to reflect the views of the mothers (P1,P2...) and teachers (T1, T2...) more explicitly direct quotations were included giving code numbers for each.

Results

As a result of the research it is found that both parents left their children to school together and they waited for their children especially in the first week. Besides, mothers stated that their children reacted negatively in the adaptation process. Mothers expressed that teachers informed them through notes and activity materials in the process however they did not give sufficient feedback.

Teachers stated that the families' firstborn children, children at the age of three, male and the ones who come from low socio-economic status had more problems in the school adaptation process. Teachers

stated that motor skills and self-care skills of preschool beginner children were not developed sufficiently and they had problems in socializing, obeying rules, sharing and trust.

Teachers expressed that parents' informing the children well about the school, preclude having difficulty in the school adaptation process. Teachers stated that their most preferred activities were games, group plays and drama studies. This situation makes the school adaptation period easier for children and makes them love the school. Teachers pointed out that they supported the process sending information letters to parents, making individual interviews, preparing bulletins, holding acquaintance meeting and organizing seminars. Teachers stated that they primarily supported sending information letters to families. However it is seen that activities were not sufficient before the schools start back.

Conclusion and Discussion

It can be said that introduction of the teacher in advance and seeing the schools environment beforehand would be effective in terms of making the school adaptation process easier. Also family educations should be carried out in the beginning of the semester within the scope of the Ministry of National Education Preschool Education Program and Integrated Education Program. However none of the teachers expressed an opinion on this matter. Through the adaptation program, which is developed by the Ministry of National Education and Preschool Education Program with Integrated Education program should be introduced to teachers and teachers should be supported in order to carry out these applications. It is thought that the studies that evaluate the school adaptation process in the preschool education and the studies that will make the school adaptation easier for children are needed.

GİRİŞ

Okul öncesi dönemde çocuk çevreye uyum sağlamaya ve içinde yaşadığı toplumla bütünleşmeye çalışmaktadır. Çocuk bu dönemde sosyal, duygusal, dil, özbakım, bilişsel ve psikomotor becerilerini çevresindeki yetişkinlerle ve yaşlılarıyla etkileşime girerek kazanmaktadır. Çocuğun bu dönemde kazanacağı beceriler ve davranışlar onun dünyayı daha iyi anlamasına ve içinde yaşadığı topluma daha kolay ve çabuk uyum sağlamasına yardımcı olmaktadır (Arslan, 2007). Okul öncesi eğitim kurumları çocuğun genellikle ailede yaşadığı ilk eğitim deneyimlerinden ve edinimlerinden sonra geçtiği ilk kurumlardır. İlk kez evden ayrılmayı ifade eden bu dönemin çocuk, ebeveyn ve eğitimci için ayrı bir önemi vardır. Bu dönemde uygulanan çalışmalar, çocukları ve aileleri karşılaştıkları farklılıklara hazırlamakta ve çocukların okula kolay giriş yapabilmesini sağlamaktadır (Schaffer,1996; Spodek, 2003; Fabian, 2007; Yazar, Çelik ve Kök, 2008).

Okul uyumu, öğrenme ortamının gereklilikleri ve öğrencinin çok çeşitli özellikleri ile öğrenci arasındaki en üst düzeydeki eğitimsel uyumu ifade eden karmaşık ve çok yönlü etki sürecidir. Okul uyumu bilişsel hazırlık, sosyoekonomik durum, ebeveynin eğitimi gibi hazırbulunuşluk özelliklerini ve demografik özellikleri içeren çeşitli faktörlerin etkisine bağlıdır (Reynolds & Bezruczko, 1993). Okula uyum; çocuk, ebeveyn, okul, öğretmenler ve akranlar arasındaki ilişkilerin bir ürünüdür ve bu ilişkiler, çocuğun erken okul başarısını oluşturmada önemli bir etkidir (Rimm-Kaufman & Pianta, 1999; Pianta, Kraft-Sayre, Rimm-Kaufman, Gercke, & Higgins, 2001). Yapılan bir araştırma sonucunda da eğitim öğretim yılının başında okula uyum zorluğu yaşayan çocukların eğitim öğretim yılı sonunda başarılarının düşük olduğu saptanmıştır (Obalar, 2009). Dolayısıyla okul uyumu çocuğun sonraki yıllardaki okul içi ve okul dışı deneyimlerini de etkileyebilmektedir (Hamre, & Pianta, 2001; Stuhlman, & Pianta, 2001).

Çocukların öğretmenleriyle ve akranlarıyla gerçekleştirdikleri iletişiminin kalitesi de onların okula erken uyumlarını etkilemektedir. Öğretmen ile olumlu, güvenli ve yakın bir ilişki çocuğun okula uyumunu desteklemekte ve diğer sosyal ilişkilerini de geliştirmektedir (Rimm-Kaufman & Pianta, 1999; Başaran, Gökmen ve Akdağ, 2014). Stuhlman ve Pianta (2001), okul öncesi dönemde, öğretmen- öğrenci arasındaki olumlu ilişki ile okul uyumu ve yeterliliği arasında ilişki bulunduğunu, öğretmenlerle ilişkilerin, çocukların davranışları üzerinde akranlarla ilişkilere göre daha etkili olduğunu belirtmişlerdir.

Çocuğun anne-baba ile ilişkileri de okula uyumunu etkileyebilmektedir. Bascoe, Davies, Sturge-Apple ve Cummings (2009) çocuk yetiştirme yöntemlerinin ve anne-baba-çocuk iletişiminin doğrudan çocukların davranış ve sosyal becerilerini, dolaylı olarak da okula

uyumunu etkileyebildiğini ifade etmektedir. Ayrıca okula başlamak çocuk kadar ebeveyn için de yeni bir adım ve değişimdir. Ebeveyn ve öğretmen çocuğa karşı farklı tutum ve farklı beklentiler içinde olabilmekte ve çocuk ile iletişimde kullanılan dil, önem verilen değerler ev ve okul arasında farklılık gösterebilmektedir. Özellikle okula uyum sürecinde öğretmen ile ebeveyn arasında açık bir iletişim olmadığı takdirde çocuğun gelişimi ve öğrenmesindeki devamlılık olumsuz etkilenebilmektedir (Margetts, 2007). Bu nedenle öğretmen hem çocuğu hem de ebeveyni okula hazırlayıcı bir rol üstlenmelidir (Brooker, 2008).

Okula uyum süreci, rahat olduğunda olumlu sonuçlanmakta, güçlüklerle karşılaşıldığında ise çocukların problem yaşamasına sebep olmaktadır (Pianta & Kraft-Sayre, 1999). Milli Eğitim Bakanlığı 2006-2007 eğitim öğretim yılından itibaren okula uyum sürecine önem vermiş ve çocuğun okulu tanınması ve uyumunun kolaylaşması amacıyla “Okula Uyum Programı” uygulamaya başlamıştır. Milli Eğitim Temel Müdürlüğü her yıl okullara okula uyum süreci ile ilgili olarak ek bilgilendirme yaparak, okulöncesi ve ilkökul birinci sınıf çocuklarının ev ortamından ayrılarak okul ortamına geçişinin belli bir uyum gerektirdiğini belirtmekte ve bununla ilgili olarak okullardan çeşitli etkinlikler uygulamalarını istemektedir (MEB, 2013). Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Programı İle Bütünleştirilmiş Eğitim Programı (OBADER) kapsamında ailelere okula uyum sürecinde eğitimler uygulanması da istenmektedir (MEB Temel Eğitim Müdürlüğü, 2013).

Çocuğun okul öncesi eğitime uyum sürecinin anne-baba desteği ile daha kolay atlatılması için öncelikle uyum sürecinde yaşanan sorunların ve uygulanan etkinliklerin belirlenmesi ve bunlara yönelik öneriler getirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Türkiye’de yapılan araştırmalar incelendiğinde; okul öncesi eğitime yeni başlayan çocukların okula uyumlarının anne baba tutumları, akran ilişkileri, anne babaların empatik becerileri, annenin özyeterlik algısı gibi farklı değişkenler açısından incelendiği az sayıda araştırmanın olduğu belirlenmiştir (Erten, 2012; Günindi, 2008; Kotil, 2010; Obalar, 2009; Ogelman, Önder, Seçer ve Erten, 2013; Sarı, 2007; Uysal, Aydos ve Akman, 2016; Yoleri, 2014). Bu araştırmalardan farklı olarak, Başaran, Gökmen ve Akdağ (2014) okullarda öğretmenlerin yaşadığı sorunlara yönelik bir araştırma yapmışlardır. Bu araştırmada ise okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin ve çocukları bu kurumlarda öğrenim görmekte olan annelerin görüşleri ile okullarda uyum sürecinde yaşanan sorunların belirlenmesi ve bu sorunların çözümünde uygulanan etkinliklerin değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bu araştırmanın okullara bırakılan uyum çalışmalarının etkililiğinin sınanması, eksikliklerin giderilmesi ve verimliliğinin artırılması açısından da önemli olduğu düşünülmektedir.

YÖNTEM

Araştırma, okul öncesi öğretmenlerinin ve okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların velilerinin okula uyum süreci ile ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla genel nicel araştırma yöntemlerinden tarama modelinde tasarlanmıştır. Tarama modeli bir durumu var olduğu şekilde açıklamayı amaçlamaktadır. Herhangi bir şekilde konuyu değiştirme çabası içermemekte, neden-sonuç ilişkisi incelenmemekte ve sadece durum saptama yapılabilmektedir (Karasar, 2005).

Araştırma Grubu

Araştırma grubunu, Bursa ilinde dört resmi anaokulundan görev yapmakta olan 39 öğretmen ve bu anaokullarında öğrenim görmekte olan 142 çocuğun annelerinden oluşturmaktadır. Örneklem ulaşılabilirliği daha kolay olan kent merkezindeki okullar arasından seçilmiştir. Bu nedenle bu çalışmada uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Anketler uyum süreci haftasından sonraki hafta okullara dağıtılmış ve ertesi hafta okullara gidilerek toplanmıştır.

Tablo 1. Öğretmenlere Ait İstatistik Bilgiler

	1-5 Yıllık		6-10 yıllık		11-15 yıllık		15 yıldan fazla	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Yüksekokul	1	6,3	0	0	0	0	1	16,7
Lisans	15	93,8	11	91,7	5	100	5	83,3
Lisansüstü	0	0	1	8,3	0	0	0	0
Toplam	16	41	12	30,8	5	12,8	6	15,4
3 yaş	4	25	1	8,3	0	0	2	33,3
4 yaş	4	25	2	16,7	1	20	3	50
5 yaş	7	43,8	9	75	3	60	1	16,7
6 yaş	1	6,3	0	0	1	20	0	0
Toplam	16	41	12	30,8	5	12,8	6	15,4

Araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin tamamı kadındır. Öğretmenlerin %30,8'i 6-10 yıllık öğretmendir. Öğretmenlerin %83,3'ü lisans mezunudur.

Tablo 2. Çocuğun Cinsiyetine Göre Çocuğa İlişkin Demografik Bilgiler

	Kız		Erkek		Toplam		
	f	%	f	%	f	%	
Çocuğun Yaşı	Anne	18	25,7	18	25	36	25,4
	Aile büyükleri	28	40	28	38,9	56	39,4
	Bakıcı	24	34,3	26	36,1	50	35,2
	Toplam	70	49,3	72	50,7	142	100
Çocuğun Yaşı	3 yaş	3	4,3	3	4,2	6	4,2
	4 yaş	19	27,1	21	29,1	40	28,2
	5 yaş	41	58,6	41	56,9	82	57,7
	6 yaş	7	10	7	9,7	14	9,9
	Toplam	70	49,3	72	50,7	142	100

Tablo 2’de görüldüğü gibi araştırma kapsamına alınan çocukların %49,3’ü kız, %50,7’si erkektir. Çocukların %39,4’üne aile büyükleri bakmıştır. Çocukların %57,7’si 5 yaş grubundadır.

Veri Toplama Aracı

Resmi anaokullarında eğitim gören çocukların öğretmenlerinin ve annelerinin okula uyum sürecine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından ilgili alanyazın taranarak iki anket formu hazırlanmıştır.

Okul Öncesi Çocuklarının Okula Uyum Süreci Öğretmen Anketi

Resmi anaokullarında öğrenim gören öğrencilerin öğretmenlerinin okula uyum sürecine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla öğretmenlere öğrenim durumları, meslekteki kıdemleri, görevleri, okuttukları yaş grupları, okula uyum zorluğu çeken çocukların genel olarak cinsiyeti ve hangi sosyo-ekonomik düzeyde oldukları ile ilgili bilgileri içeren altı kapalı uçlu soru ile okula uyum sürecinde yaşadıkları sorunlara ve değerlendirmelere ilişkin sekiz açık uçlu soru yöneltilmiştir. Hazırlanan anket formundaki soruların anlaşılır olup olmadığı ve açık uçlu sorunun araştırmanın amacına uygun olup olmadığı üç uzmanın görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşü alındıktan sonra örneklem dışından üç öğretmene anket formu uygulanmıştır. Uygulama sonucunda ankete verilen cevapların istenilen şekilde olduğu belirlenmiştir.

Okul Öncesi Çocuklarının Okula Uyum Süreci Anne Anketi

Okul Öncesi Çocuklarının Okula Uyum Süreci Anne Anketi, çocukları ilk defa okul öncesi eğitim kurumuna başlayan annelere uygulanmıştır. Hazırlanan anket bir veli ve bir uzmanın görüşüne sunulmuş, görüşler doğrultusunda gerekli değişiklikler yapılmıştır. Ayrıca anketin son şekli pilot uygulama için üç anneye uygulanmış ve anketin bu şekli ile uygulanmasına karar verilmiştir. Ankette çocuğa bakan kişi, eğitim durumları, çocuk sayısı gibi bilgilerin yer aldığı on kapalı uçlu soru ile annelerin çocuklarının okula uyum sürecini değerlendirmelerine yardımcı olacak altı açık uçlu soru yer almıştır.

Veri Toplama Süreci

Anketlerin toplanma süreci öncesinde Bursa İli Milli Eğitim Müdürlüğü’nden gerekli izin alınmıştır. Daha sonra okullara gidilerek uygulamaya katılıp katılmayacakları konusunda okul müdürleriyle görüşülmüştür. Uygulamaya katılmayı kabul eden okullarda görev yapmakta olan öğretmenlere gönüllülük esasına göre anketler verilmiştir. Ayrıca bu öğretmenlerin sınıflarında

öğrenim görmekte olan çocukların annelerine de anketler gönderilmiştir. Anketleri eksiksiz dolduran 39 öğretmen ve 142 anne araştırma kapsamına alınmıştır.

Veri Analizi

Araştırma kapsamında elde edilen veriler sayısallaştırılarak yüzde ve frekans olarak ifade edilmiştir. Ayrıca öğretmen (Ö1,Ö2...), ve anne görüşlerini daha açık bir şekilde yansıtabilme amacıyla birer kod numarası verilerek (V1,V2..) doğrudan alıntılara da yer verilmiştir.

Araştırmanın verileri, araştırmacı ve bir uzman tarafından ayrı ayrı kodlanmıştır. İki araştırmacı tarafından kodlanan verilerin tutarlılığı, görüş birliği/ (görüş ayrılığı + görüş birliği) formülü kullanılarak hesaplanmıştır (Miles ve Huberman, 1994). Araştırmacılar arası genel uyuma katsayısı .92 olarak belirlenmiştir. Uyuşma katsayısının .70 veya üzerinde olması yeterli görüldüğünden, araştırmanın yeterli düzeyde bir iç güvenilirliğe sahip olduğu söylenebilir.

BULGULAR

Bu bölümde annelerin ve öğretmenlerin görüşlerine yer verilmektedir.

Annelerin Okula Uyum Sürecine İlişkin Görüşleri

Tablo 3.Çocuğunu ilk gün okula bırakan kişi

	f	%
Anne	54	38,0
Baba	18	12,7
Berber	58	40,8
Aile büyükleri	8	5,6
Anne ve bir aile büyüğü	4	2,8
Toplam	142	100,0

Tablo 3'te görüldüğü gibi; araştırma kapsamına alınan anneler % 40,8 oranında çocuğunu okula anne-baba beraber bıraktıklarını, %38 oranında da anneler kendileri çocuklarını okula bıraktıklarını ifade etmektedirler.

Anneler %29,3 (n=34) oranında çocuklarını özellikle ilk hafta beklediklerini ifade etmişlerdir. İlk gün beklediğini belirten V40 ve V41 uyum eğitimi için bu süreci gerçekleştirdiğini belirtmiştir. V55 ise, oğluna söz verdiği için iki gün beklediğini belirtmiştir. V71 ise, ağlar mı düşüncesiyle beklediğini ifade etmiştir. V7 ise çocuğunun sorumluluklarını bildiğini, bu nedenle beklemediğini ifade etmiştir.V12 de benzer olarak kızının uyumlu olduğunu ve bu nedenle beklemediğini belirtmiştir. V13 ise ilk gün bir saat beklediğini, çünkü okulda ağlayan çocukları görünce çocuğunun ağlamaya başladığını ifade etmiştir.

Anneler %45,1 (n=64) oranında çocuklarının olumsuz tepki verdiklerini belirtmektedirler. V11 "*İlk üç gün gitmek istemediği için evde çok ağlıyordu. Okulda ona bir şey yapacaklar sanıyor,*

korkuyordu.” şeklinde görüşünü belirtmiştir.V28 “*Gece uykuda ben okula gitmeyeceğim diye sayıkladı.*” şeklinde görüş bildirmiştir. V55 de çocuğunun ilk hafta gece altını ıslatma problemi yaşadığını dile getirmiştir. V32 ise “*Okulunu sevdi ve benimsedi. İlk gün Anne bir daha okula gelmeyecek miyim? Burası çok güzel lütfen bir daha getir.*” şeklinde kızının tepkisini dile getirdiğini belirtmiştir.

Anneler %29,6 oranında çocuklarını ilk gün gözlemlediklerini ve %12,7 oranında çocuklarının onları gözlemlerken gördüklerini ifade etmişlerdir. Çocuklarını gözlemlediklerini belirten ailelerin tamamı, çocuklarının kendi başına çabaladığını, onunla gurur duyduklarını ve mutlu olduklarını belirtmişlerdir. Çocuklarının gözlemlendiğinin farkına vardığını belirten anneler, çocuklarının mutlu olduğunu, el salladığını belirtmişlerdir. Bir anne (V57) ise çocuğunun utandığını ifade etmiştir.

Araştırma kapsamına alınan anneler %57,7 (n=82) oranında öğretmenden dönüt aldıklarını 42,3 (n=60) oranında ise herhangi bir dönüt almadıklarını ifade etmişlerdir. Bu dönütlere ilişkin bilgiler Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. *Annelere göre öğretmenlerin verdiği dönüt türleri*

	f	%
Fotoğraf	4	2,8
Yapılan etkinlik materyali	26	18,3
Yapılan etkinlikle ilgili notlar	18	12,7
Diğer	4	2,8
Hepsi	14	9,9
Fotoğraf ve notlar	8	5,6
Materyal ve notlar	8	5,6
Hiçbiri	60	42,3
Toplam	142	100,0

Tablo 4’te görüldüğü gibi; anneler %18,3 (n=26) oranında öğretmenlerin yapılan etkinlik materyalini gönderdiklerini, %12,7 (n= 18) oranında ise yapılan etkinlikle ilgili notlar gönderdiklerini ifade etmişlerdir. Ancak anneler %42,3 (n=60) oranında herhangi bir dönüt almadıklarını ifade etmişlerdir. Ailelerin bilgilendirilmesinin ve sürece dahil edilebilmesinin çocuklardaki öğrenmenin kalıcılığını desteklemek açısından önemli olduğu düşünüldüğünde; öğretmenlerin verdikleri dönütlerin yeterli olmadığı söylenebilir.

Öğretmenlerin Okula Uyum Sürecine İlişkin Görüşleri

Tablo 5. Öğretmenlerin uyum sorunu yaşayan çocukların yaşlarına ilişkin görüşleri

	f	%
3 yaş	22	56,4
4 yaş	4	10,3
3-4 yaş	9	23,1
5 yaş	1	2,6
Hepsi	1	2,6
Cevapsız	2	5,1
Toplam	39	100,0

Tablo 5’te görüldüğü gibi; öğretmenler %56,4 oranında 3 yaş grubu çocukların daha fazla uyum sorunu yaşadıklarını belirtmektedirler. Hepsi cevabını veren Ö27, “Yaş grubundan ziyade, çocuğun karakteriyle, aileye bağımlılığı ve özgüven eksikliği ile ilgili uyum sürecini etkileyen durumlar yaşanıyor.” şeklinde görüş bildirmiştir. 3 yaş cevabını veren öğretmenler genel olarak bu yaş grubunun aileden ilk defa ayrılmalarından dolayı uyum sorunu yaşadıklarını, ayrılık kaygısı taşıdıklarını ifade etmektedirler. Ö28 de “Küçük yaş (3-4 yaş) ailelerin çocuklarını terk etmekle tehdit etmeleri ve çocukların anne babadan ayrı kalmamaları uyum sorunu yaşamalarına sebep olmaktadır.” şeklinde görüş bildirmiştir. Ö37 “Temel beceriler ve kuralların henüz oturmamış olmasından dolayı ve annelerine çocuk bağlı olmalarından dolayı 3 yaş grubu daha fazla sorun yaşamaktadır.” şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 6. Uyum sorunu yaşayan çocukların genel olarak hangi sosyo-ekonomik düzeyde bulduklarına ilişkin öğretmen görüşleri

	f	%
Alt sosyo-ekonomik düzey	22	56,4
Orta sosyo-ekonomik düzey	4	10,3
Üst sosyo-ekonomik düzey	9	23,1
Toplam	39	100

Tablo 6’da görüldüğü gibi, öğretmenler alt sosyo-ekonomik düzeyden gelen çocukların daha fazla (n=22; %56,4) uyum sorunu yaşadığını ifade etmektedir. Bunun nedeninin bu çocukların genel olarak annelerinin çalışmaması ve ondan ayrılmak istememeleri olduğu söylenebilir. Öğretmenlerin % 20,5’i (n=8) uyum sorunu yaşayan çocukların annelerinin ev hanımı olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca öğretmenler %2,6 oranında memur (n=1), öğretmen (n=1), vardiyalı çalışan (n=1) ya da şirket sahiplerinin (n=1) çocuklarının problem yaşadıklarını da ifade etmektedirler.

Öğretmenler %66,7 (n= 26) oranında erkek çocukların, %30,8 (n=) oranında kız çocukların ve %2,6 (n=1) oranında iki cinsiyetin de uyum sorunu yaşadıklarını belirtmektedirler. Erkek

çocukların uyum sorunu yaşamalarının nedeni; okul öncesi dönemde anneye erkek çocukların daha fazla bağlı olmasından kaynaklanıyor olabilir.

Öğretmenler ilk çocukların (n=28; %71,8) daha fazla uyum sorunu yaşadıklarını ifade etmektedirler. Öğretmenler %17,9 (n=7) oranında ilk ya da son çocukların, %10,3 (n=4) oranında ise ikinci çocukların daha fazla uyum sorunu yaşadıklarını da belirtmektedirler.

Tablo 7. Öğretmenlerin uyum sürecinde zorlanmayan çocukların özelliklerine ilişkin görüşleri

	f	%
Ailenin okulla ilgili doğru bilgilendirmesi	14	21,5
Çocuğun kreşe gitmiş olması	13	20
Çocuğun güvenli bağlanmayı sağlamış olması	8	12,3
Özgüvenli çocuklar	8	12,3
Okulu merak eden, arkadaş edinmek isteyen çocuklar	6	9,2
Ailenin çocuk eğitimi konusunda bilinçli olması	5	7,7
Sosyal çocuklar	5	7,7
Annesi çalışan çocuklar	4	6,2
Sorumluluk sahibi çocuklar	2	3,1
Toplam	65	100,0

Tablo 7’de görüldüğü gibi 39 öğretmenden toplam 65 görüş elde edilmiştir. Öğretmenler %21,5 (n=14) oranında ailelerin okulla ilgili olarak çocuğu doğru bilgilendirmesinin çocuğun uyum sürecinde zorlanmasının önüne geçtiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca %20 (n=13) oranında çocuğun kreşe gitmesinin etkili olduğunu, %12,3 (n=8) oranında güvenli bağlanmış ve özgüvenli çocukların uyum sürecinde zorlanmadıklarını ifade etmişlerdir. Ö35 “*Ailelerin okula başlamadan önce çocuklarını okula hazırlamaları, okulun eğlenceli bir yer olduğu ve öğretmenlerin de çocuklara güzel şeyler yapan ve öğreten kişiler olduğunu söylemesi çocuğun uyum sürecinde zorlanmamasını sağlıyor.*” şeklinde görüş bildirmiştir. Çocukların ilk eğitimcileri aileleridir. Doğru eğitim, okulla ilgili yanlış sözlerden uzak bilgilendirmeler, çocuğun sürece daha kolay uyum sağlamasında en önemli etken olarak düşünülmektedir. Bu araştırmada okula uyum sorunu yaşayan çocukların özellikleri cinsiyete göre değerlendirilmemiştir. Öğretmenlerin kız çocuklarının daha az uyum sorunu yaşadıklarını belirtmeleri, kız çocuklarının belirtilen özellikleri daha fazla taşıdığını ve bu nedenle de uyum sürecinde daha az zorlandıklarını gösteriyor olabilir.

Tablo 8. Öğretmenlerin çocukların anaokuluna başladıklarında hangi konularda eksikliklere ilişkin görüşleri

	f	%
Motor beceriler	11	17,2
Özbakım	10	15,4
Sosyalleşme	8	12,3
Kurallara uyum	7	10,9
Paylaşma	7	10,9
Güven	7	10,9
Kendini ifade edememe	5	7,8
Odaklanma	3	5
Birlikte hareket etme	3	5
Kavramlar, renkler, sayılar	2	3,1
Yemek yeme	1	1,5
Toplam	64	100,0

Öğretmenler öncelikle (n=11; %17,2) anaokuluna yeni başlayan çocukların motor becerilerinin yeterince gelişmemiş olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenler %15,4 (n=10) oranında çocukların özbakım becerilerinin, %12,3 (n=8) oranında sosyalleşmelerinin ve %10,9 (n=7) oranında kurallara uyma, paylaşma ve güven sorunlarının olduğunu ifade etmişlerdir. Ö14 “*Birey olarak sorumluluklarını yerine getirmede zorlanmaktadırlar. Aile çok fazla sorumluluk vermediği için bu eksiklikleri ortaya çıkmaktadır.*” şeklinde görüş bildirmiştir. Okula yeni başlayan çocuklarda doğal olarak görülebilecek olan bu tür sorunların çözümü, öncelikle öğretmen-veli işbirliğine bağlıdır. Okulda yapılacak çalışmaların evde de desteklenmesi sorunların etkili ve kısa sürede çözümünü sağlayacaktır.

Tablo 9. Okula uyum sürecinde öğretmenlerin yapmayı tercih ettikleri etkinlikler

	f	%
Oyunlar	27	42,9
Grup oyunları	9	14,3
Drama çalışmaları	7	11,1
Tanışma oyunları	6	9,5
Oyun hamuru ile oynatıyorum.	4	6,3
Sanat etkinliği (Resim-boyama)	5	7,9
Okulu tanıma gezi ve gözlemleri	2	3,2
Şarkı söyletme	2	3,2
Sohbet etme	1	1,6
Toplam	63	100,0

Tablo 9’da görüldüğü gibi 39 öğretmenden 63 görüş elde edilmiştir. Öğretmenler okula uyum sürecinde en çok tercih ettikleri etkinlikleri %42,9 oranında oyunlar, %14,3 oranında grup oyunları, %11,1 oranında drama çalışmaları olarak belirtmişlerdir. Ö19 “*Daha çok birbirimizi tanımaya, orada oluş amacımızı anlatmaya, bir bütün olduğumuzu oradaki topluluğa ait olduğumuzu hissettirmeye yönelik eğlenceli etkinlikler yapmayı tercih ediyorum. Örneğin; birbirimizi tanıma kısmıyla ilgili birbirlerine top atıp isim söyleme ya da en sevdiği rengi,*

hayvanı söyleme oyunu tercih edebiliyorum.” şeklinde görüş bildirmiştir. Oyunlar çocukların eğlenmesi, öğrenmesi ve sosyalleşerek uyum sağlaması açısından önemlidir. Okula uyum sürecinde en çok tercih eden etkinlikler olarak karşımıza çıkması bu açıdan sevindiricidir.

Tablo 10. Öğretmenlerin ailelere çocuklarının okula uyum sürecine hazır olması için buldukları desteklere ilişkin görüşleri

	f	%
Bilgilendirme yazıları	14	34,1
Bireysel görüşme	12	29,3
Bültenler	3	7,3
Tanışma toplantısı	3	7,3
Seminerler	3	7,3
Okul açılmadan destek verilmiyor.	3	7,3
Uyum sorunu olan çocuklar için okul rehberliğinden destek	2	4,9
Oryantasyon programı	1	2,4
Toplam	41	100,0

Tablo 10’da görüldüğü gibi; öğretmenler velilere bilgilendirme yazıları göndererek (n=14; %34,1), onlarla bireysel görüşmeler yaparak (n=12; %29,3), bültenler hazırlayarak (n=3; %7,3), tanışma toplantısı yaparak (n=3;%7,3) ve seminerler düzenleyerek (n=3; %7,3) destek olduklarını belirtmişlerdir. Üç (%7,3) öğretmen okulda herhangi bir destek verilmediğini; iki (%4,9) öğretmen uyum sorunu yaşayan çocuklar için okul rehberliğinden destek aldıklarını belirtmişlerdir. Sadece bir öğretmen (%2,4) oryantasyon programı uyguladığını ifade etmiştir. Ö5 “*Seminer döneminde bazen veliler ile toplantı ya da görüşme yapılıyor. Okulda bir gün adli etkinlik ile velilere sınıfta etkinlikler yaptırılıyor.*” şeklinde görüş bildirmiştir. Bireysel görüşme yaptığını ifade eden Ö4 ise “*Oyun gruplarına katılmalarını öneriyorum. Sosyalleşmesi adına etkinliklere katılmalarını istiyorum.*” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Ö17 ise “*Genelde sıkıntı yaratan çocukların aileleri ile konuşuyorum. Okulda çocuğunun çok mutlu olduğunu, anne babadan ayrılma sürecinde zorluk yaşadığını, bunun normal ve sabır gerektiren bir süreç olduğunu konuşuyorum. Bu sürecin doğal bir süreç olduğunu, zamanla yok olacağını ama tekrar ettiği dönemlerde de kesinlikle okula göndermeme gibi bir uygulama yapmamaları konusunda sık sık hatırlatma yapıyorum. Çünkü ağladıklarında göndermeyenler olmuştu.*” şeklinde görüş bildirmiştir. Bu durum okullarda OBADER’in uygulanmadığı fikrini uyandırmaktadır.

SONUÇ ve TARTIŞMA

Araştırma kapsamına alınan anneler çocuklarını okula anne-baba beraber bıraktıklarını ve özellikle ilk hafta onları beklediklerini ifade etmişlerdir. Annelerin çoğunluğu çocuklarının olumsuz tepki verdiklerini belirtmektedirler. Annelerin bir kısmı çocuklarını ilk gün

gözlemlediklerini ifade etmişlerdir. Araştırma kapsamına alınan annelerin yarısından fazlası öğretmenden dönüt aldıklarını ifade ederken, annelerin yarıya yakını öğretmenden dönüt almadıklarını belirtmişlerdir. Yapılan bir araştırmada çocuğunu anaokuluna başlatma konusunda tereddüt yaşamayan, okul açıldığında öğretmene çocuğu hakkında bilgi veren, anaokuluna başlamadan önce çocuğu ile okul hakkında konuşan, çocuğunu sınıfta beklemeyi istemeyen annelerin çocuklarının sosyal-duygusal uyum düzeylerinin diğer çocuklara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Kotil, 2010). Bu durumda annelerin çocuklarını okul hakkında bilgilendirmelerinin ve öğretmenin çocukları hakkında annelere dönüt vermesinin okula uyum sürecinin daha kolay geçirilmesinde önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca çocukları okulda uzun süre beklemenin de uyum sürecinin sağlıklı ilerlemesinde olumsuz etkisi olduğu söylenebilmektedir.

Öğretmenler 3 yaş grubu çocukların aileden ilk defa ayrılmalarından dolayı daha fazla uyum sorunu yaşadıklarını belirtmektedirler. Yapılan araştırmalar, okula uyum sorunu yaşayan çocukların daha çok küçük çocuklar olduğunu göstermektedir (Yoleri, 2014; Datar, 2006; Sylva et al., 2003; Stipek ve Byler, 2001). Sturge-Apple ve diğerleri (2008) de benzer olarak uyum sorunu yaşayan çocukların genellikle ilk kez okula başlayan ve annelerinden ilk kez ayrılan çocuklar olduğunu belirtmektedir. Lombardi (1992) okul öncesi eğitim kurumuna başlamanın, çocuğun ilk kez evden okula geçişini ifade ettiğini ve dönemde uygulanan geçiş çalışmalarının, çocukların karşılaşacağı farklılıklara çocukları ve aileleri hazırlayarak, çocukların okula kolay giriş yapabilmesini sağladığını ifade etmektedir. Yapılan çalışmalar; erken yaşlarda okula başlayan çocukların bu dönemdeki okula uyumunda yaşadıkları sürecin sonraki yıllardaki sosyal-duygusal uyumu ve akademik başarıyı etkileyebildiğini ifade etmektedir (Dockett ve Perry, 2004). Ancak bu araştırmadan farklı olarak Başaran, Gökmen ve Akdağ (2014) uyum sorunlarının her yaş döneminde görülmekle birlikte beş altı yaş çocuklarda ve orta ve üst sosyo-ekonomik düzeyde daha fazla oranda olduğunu saptamıştır. Yapılan bu araştırma sonucunda öğretmenlerin, ailelerin okulla ilgili olarak çocuğu doğru bilgilendirmesinin çocuğun uyum sürecinde zorlanmasının önüne geçtiğini ifade ettikleri belirlenmiştir. Ayrıca çocuğun daha önce kreşe gitmesinin ve güvenli bağlanmanın okula uyumunu kolaylaştırdığı da saptanmıştır. Benzer olarak yapılan bir çalışma sonucunda da çocuğun daha önce anaokuluna devam etmesinin ve olumlu gelişimsel özelliklerinin uyum sürecini desteklediği saptanmıştır (Erdoğan ve Şimşek, 2014). Buradan hareketle, küçük yaşlardaki çocukların okula uyum sürecinin daha zor olduğu belirtilmiş olsa da, çocuğun ve ailenin okul öncesi eğitim kurumları tarafından

önceden bilgilendirilmesinin okula uyum sürecinde yaşanan sorunları en aza indireceği düşünülmektedir.

Ayrıca öğretmenler alt sosyo-ekonomik düzeyden gelen çocukların, erkek çocukların ve ilk çocukların daha fazla uyum sorunu yaşadığını ifade etmektedir. Başaran, Gökmen ve Akdağ (2014) de öğretmenlerle yaptığı görüşmeler sonucunda ilk günler uyum sorunu yaşayan çocukların daha çok erkek çocuklar olduğunu ve ailelerinin ilk ve tek çocuğu olduğunu belirlemiştir. Kotil (2010) de benzer şekilde kız çocukların sosyal duygusal uyum düzeylerinin daha yüksek olduğunu saptamıştır. Kaya ve Akgün (2016), yaptıkları araştırma sonucunda; kız çocuklarının işbirlikli katılımlarının, kendi kendilerini yönetme durumlarının ve genel uyum düzeyi erkek çocuklara göre daha yüksek olduğunu belirlemişlerdir. Ayrıca kardeş değişkeninin okula uyum üzerinde herhangi bir etkisi olmadığını saptamışlardır. Ancak yapılan bazı araştırmalar da çocuğun cinsiyetinin sosyal uyumu üzerinde herhangi bir etkisi olmadığını göstermektedir (Yoleri, 2014; Günindi, 2008; Sarı, 2007; Özgülük, 2006).

Öğretmenler anaokuluna yeni başlayan çocukların motor becerilerinin, özbakım becerilerinin ve çeşitli sosyal davranış becerilerinin yeterince gelişmemiş olduğunu belirtmişlerdir. Yapılan bir araştırma çocukların kişisel özelliklerinin okula uyumu etkilediğini göstermektedir (Zupancic ve Kavcic, 2011). Erten (2012) de yaptığı çalışma sonucunda olumlu sosyal davranış gösteren çocukların okula uyum düzeylerinin de yüksek olduğunu ve sosyal davranışın okula uyumu en yüksek düzeyde yordayan değişken olduğunu saptamıştır. Ogelman ve arkadaşları (2013) annelerin çocuklara yönelik tutumlarının, çocukların sosyal becerilerini ve okula uyumlarını etkilediğini ve sosyal beceriler ile okula uyum arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğunu belirlemişlerdir. Benzer olarak Cristafora ve Tamis-Le Monda (2011) annenin çocukla oyun oynaması, etkinlikler yapması, konuşması gibi anne-çocuk etkileşimlerinin sosyal beceriyi arttırdığını ve çocukların okula hazır olma durumları üzerinde etkisi olduğunu ifade etmektedirler.

Öğretmenler okula uyum sürecinde en çok tercih ettikleri etkinliklerin öncelikle oyun etkinlikleri olduğunu da belirtmişlerdir. Bu durum çocukların okula uyum sürecini kolaylaştırmakta ve okulu sevmelerini sağlamaktadır. Nitekim Başaran, Gökmen ve Akdağ (2014) da okulu çekici kılma konusunda oyun etkinliklerinin çok önemli olduğu üzerinde durmaktadır. Nitekim Yoleri (2014) çocuklarının mizaçlarının onların okula uyumları üzerinde etkisi olduğunu ifade etmekte ve bu nedenle çocuklara farklı alıştırmaları uygulanması gerektiğini vurgulamaktadır.

Öğretmenler ailelere öncelikle bilgilendirme yazıları göndererek destek olduklarını belirtmişlerdir. Ancak okul açılmadan önce yeterli düzeyde etkinlik yapılmadığı da görülmektedir. Çocuğun öğretmeniyle önceden tanışması, okul ortamını önceden görmesinin de okula uyumunu kolaylaştırmak adına etkili olacağı söylenebilir. Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Programı İle Bütünleştirilmiş Eğitim Programı kapsamında dönem başında aile eğitimlerinin uygulanması gerekmektedir. Ancak öğretmenlerin hiçbiri bu konuda görüş bildirmemiştir. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilmiş olan uyum programı ile Okul Öncesi Eğitim Programı İle Bütünleştirilmiş Eğitim Programı öğretmenlere tanıtılmalı ve uygulamaların yapılabilmesi için öğretmenler desteklenmelidir. Daha kapsamlı şekilde okul öncesi eğitimde okula uyum çalışmalarını değerlendiren çalışmalar yapılması ve çocukların okula uyumlarının kolaylaştırıcı çalışmalar yapılması gerektiği düşünülmektedir

KAYNAKÇA

- Arslan, Ü. (2007). Okul öncesi eğitimde temel becerilerin ve sosyal davranışların kazandırılması. G. Haktanır (Der.), *Okul öncesi eğitime giriş* (S. 205-230). Ankara: Anı Yayıncılık
- Bascoe, S. M., Davies, P. T., Sturge-Apple, M. L. & Cummings, E.M. (2009). Children's representations of family relationships, peer information processing, and school adjustment. *Developmental Psychology*, 45(6), 1740-1751.
- Başaran, S., Gökmen, B. & Akdağ, B. (2014). Okul öncesi eğitimde okula uyum sürecinde öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerileri. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2014(2), 197-223.
- Brooker, L. (2008). *Supporting transitions in the early years*. England: Open University Press
- Cristofaro, T. N., & Tamis-LeMonda, C. S. (2012). Mother-child conversations at 36 months and at pre-kindergarten: Relations to children's school readiness. *Journal of Early Childhood Literacy*, 12(1), 68-97.
- Datar, A. (2006). Does delaying kindergarten entrance give children a head start? *Economics of Education Review*, 25(1), 43-62.
- Docket, S. & Perry, B. (2004). What makes a successful transition to school? views of australian parents and teachers. *International Journal of Early Years Education*. 12 (3)217-230.
- Erdoğan, N. I. & Şimşek, Z. C. (2014). Birinci sınıfa başlayan çocukların, velilerin ve öğretmenlerin okula uyumlarının incelenmesi. *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education*, 3 (2), 62-70.
- Erten, H. (2012). *Okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaş çocuklarının sosyal beceri, akran ilişkileri ve okula uyum düzeyleri arasındaki ilişkilerin izlenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Fabian, H. (2007). Informing transitions. A. W. Dunlop & H. Fabian (Eds.), *Informing Transitions In The Early Years* (s. 8-22). England: Open University Press
- Günindi, N. (2008). *Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden altı yaş çocuklarının sosyal uyum becerileri ile anne-babalarının empatik becerileri arasındaki ilişkinin*

- incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Hamre, B. & Pianta, R. (2001). Early teacher–child relationships and the trajectory of children’s school outcomes through eighth grade. *Child Development*, 72, 625–638.
- Karasar, N.(2005). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayıncılık
- Kaya, Ö. S. & Akgün, E. (2016). Okul öncesi dönemdeki çocukların okula uyum düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *İlköğretim Online*, 15(4), 1311-1324.
- Kotil, Ç. (2010). *Okul öncesi eğitim kurumuna yeni başlayan 5 yaş çocukların sosyal duygusal uyum düzeylerine annenin ebeveyn öz yeterlik algısı ile okul beklentilerine uyum düzeyinin etkisi*. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi, İstanbul.
- Lombardi, J. (1992). Beyond transition: Ensuring continuity in early childhood services. *ERIC Digest*, ED345867.
- Margetts, K. (2007). Understanding and supporting children: shaping transition practices. A. W. Dunlop & H. Fabian (Eds.), *Informing Transitions In The Early Years* (s. 8-22). England: Open University Press
- MEB (2013). *2013-2014 Eğitim öğretim yılı uyum programı ile ilgili valiliğe gönderilen yazı*. Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü. <http://tegm.meb.gov.tr/www/2013-2014-egitim-ogretim-yili-okul-oncesi-ve-1sinif-icin-uyum-programi/icerik/133>.
- MEB Temel Eğitim Müdürlüğü (2013). *Milli eğitim bakanlığı okul öncesi eğitim programı ile bütünleştirilmiş eğitim programı* (OBADER), Ankara.
- Obalar S. (2009). *İlköğretim birinci sınıf öğrencilerinin ilk okuma yazma becerileri ile sosyal duygusal uyum ve zekâ düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul
- Ogelman, H. G., Önder, A., Seçer, Z., & Erten, H. (2013). Anne tutumlarının 5-6 yaş çocuklarının sosyal becerilerini ve okula uyumlarını yordayıcı etkisi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (29), 143-152.
- Özgülük, G. (2006). *Okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan tam ve yarım günlük eğitim programlarına göre 5-6 yaş grubu çocukların sosyal ve duygusal gelişimlerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Pianta, R.C. & Kraft-Sayre, M. (1999). Parents' observations about their children's transition to kindergarten. *Young Children*, 54 (3), 47–52.
- Pianta, R. C., Kraft-Sayrea, M., Rimm-Kaufman, S., Gercke, N. & Higgins, T. (2001). Collaboration in building partnerships between families and schools: The national center for early development and learning’s kindergarten transition intervention. *Early Childhood Research Quarterly*, 16, 117–132.
- Reynolds, A.J. & Bezruczko, N. (1993). School adjustment of children at risk through fourth grade. *Merrill-Palmer Quarterly*, 39(4), 457-480.
- Rimm-Kaufman, S., Pianta,R.C. & Cox, M.J. (1999). Patterns of family- school contact in preschool and kindergarten. *School Psychology Review*.28 (3), 426-438.

- Saracho, O.N. & Spodek, B. (2003). Recent trends and innovations in the early childhood education curriculum. *Early Child Development and Care*, 173(2–3), 175–183.
- Sarı, E. (2007). *Anasınıfına devam eden 5-6 yaş grubu çocukların, annelerinin çocuk yetiştirme tutumlarının, çocuğun sosyal uyum ve becerilerine etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Stipek, D., & Byler, P. (2001). Academic achievement and social behaviors associated with age of entry into kindergarten. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 22(2), 175-189.
- Sturge-Apple, M. L., Davies P.T., Winter, M. A., Cummings E. M. & Schermerhorn, A. (2008). Interparental Conflict and Children's School Adjustment: The Explanatory Role of Children's Internal Representations of Interparental and Parent–Child Relationships. *Developmental Psychology*, 44 (6), 1678-1690.
- Stuhlman, M. W. & Pianta, R. C. (2001). Teachers' narratives about their relationships with children: Associations with behavior in classrooms. *School Psychology Review*, 31, 148–163
- Uysal, H., Aydos, E. H. & Akman, B. (2016). Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Sınıfa Uyumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36(3),617-645.
- Valeski, T. N. & Stipek, D. J. (2001). Young children's feelings about school. *Child Development*, 72 (4), 1198–1213.
- Yazar, A., Çelik, M. & Kök, M. (2008). Aile katılımının okul öncesi eğitimde ve 2006 okul öncesi eğitim programındaki yeri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12 (2), 233-243.
- Yoleri, S. (2014). The Effects of age, gender, and temperament traits on school adjustment for preschool children. *e-International Journal of Educational Research*, 5(2), 54-66.
- Zupancic, M. & Kavcic, T. (2011). Factor of social adjustment to school: Child's personality, family and preschool. *Early Child Development and Care*, 181(4), 493-504.